Lazare, pojď ven!

Původ materiálu
Drahomíra Dušková Havlíčková
Pořadí v lekci
28

Téma

Spasitel Ježíš vstupuje do lidského trápení (ztráta blízkého člověka, smutek, pláč, výčitky, pochybnosti). Ježíš a jeho láska je silnější než smrt. Ježíš je vzkříšení a život. Lazar byl vzkříšen, protože Ježíš má moc i nad smrtí.

Cíl

- Děti přemýšlí, jak druhému pomoci ve smutku, jak ho potěšit.
- Děti uslyší, že Ježíš má Lazara rád, je to jeho přítel a má moc ho navrátit k životu.
- Děti si mají připomenout, že smrt není konec lásky.

Pro učitele

Biblický text: J 11,1–47

Výkladové poznámky

Postavy

Lazar — původní hebrejské jméno Eleazar znamená „Bůh pomůže“, bratr Marie a Marty, byl nemocný, zemřel. Kolem Lazara se vše točí, ale Lazar za celou dobu neřekne ani slovo. Hraje zcela pasivní roli, a přitom kvůli jeho vzkříšení Ježíš riskuje život. Lazarova smrt spouští rozhovor a jeho vzkříšení je vyvrcholením příběhu. Ježíš Lazara miloval (verš 5 a verš 36) a Ježíš o něm mluví jako o příteli (verš 11).

Učedníci — mluví se o nich až v 7. verši, ale můžeme předpokládat, že Ježíš k nim mluvil i před tím. Učedníci se bojí, nechtějí jít do Jeruzaléma, protože ví, že tam Ježíšovi hrozí smrt. Nerozumí Ježíšovi, když říká, že Lazar spí, myslí si, že jen usnul a Ježíš přitom mluví o jeho smrti.

Marie a Marta jsou představeny hned v úvodu vyprávění, dozvídáme se, že jsou to sestry, žijí v Betánii, mají bratra Lazara, ale ten onemocněl, a tak poslaly pro Ježíše, aby jim pomohl. O Marii se navíc dozvídáme, že je to „ta Marie, která pomazala Pána vzácným olejem a nohy mu otřela svými vlasy.“ (což se ale odehraje až v následující kapitole). Marta šla sama Ježíšovi naproti, rozmlouvala s ním o vzkříšení z mrtvých a nakonec vyjádřila svou víru v Ježíše (nejprve dvakrát říká „Já vím“ a nakonec „Já jsem uvěřila.“) Tento rozhovor Marty s Ježíšem má v celém příběhu zásadní funkci — přichází v něm totiž ke slovu obsah a smysl pomoci, kterou Ježíš přináší. Potom Marta zavolá svou sestru Marii, která zůstala sedět doma. Marta uvěřila a nyní svědčí (podobně jako samařská žena). Marie se vydá se svou sestrou k Ježíšovi, padne mu k nohám a pláče a opakuje stejnou větu jako předtím její sestra: „Pane, kdybys byl zde, nebyl by můj bratr umřel.“ Marta se obrací k Ježíšovu božství a Marie zase k Ježíšovu lidství, padá mu k nohám, pláče, až se rozpláče i sám Ježíš.

Židé — mnozí z nich „přišli k Martě a Marii, aby je potěšili v zármutku nad jejich bratrem“ (verš 22) a ve verši 33 čteme, že mnozí z nich plakali, jsou solidární. Nejsou jednotní, jedni říkají o Ježíši „Hle, jak jej miloval“ a jiní „Když otevřel oči slepému, nemohl způsobit, aby tento člověk neumřel?“, stejně tak se chovají poté, co Ježíš vzkřísí Lazara — někteří uvěří a jiní jdou informovat nadřízené, co Ježíš provádí.

Místa

Betanie — vesnice vzdálená asi půl hodiny pěšky od Jeruzaléma.

Kontext a charakteristika oddílu

Od 5. kapitoly má Ježíš spory se židovskými autoritami.

Na začátku 11. kapitoly čteme, že se Ježíš vydává na poslední cestu do Jeruzaléma, po vzkříšení Lazara následuje Ježíšův slavnostní vjezd do Jeruzaléma.

Vzkříšení Lazara je v pořadí sedmým zázrakem, je posledním v řadě Ježíšových „znamení“, takovým vrcholem a předznamenáním Ježíšova vzkříšení, zároveň se od ostatních znamení a zázraků odlišuje — samotné znamení (vzkříšení Lazara) nestojí na začátku, jako tomu bylo u ostatních znamení, ale až na konci celého oddílu a převážnou část příběhu tvoří série rozhovorů, které Ježíš vede na cestě k Lazarovu hrobu.

Celý příběh je protkán různými nedorozuměními — s učedníky, s Martou, se Židy…

V příběhu je zdůrazněno Ježíšovo božství — výrok „Já jsem vzkříšení a život…“, zjevení slávy, záchrany, moc slova „Lazare, pojď ven!“ a zároveň je zde velmi barvitě vykresleno Ježíšovo lidství — můžeme nahlédnout do Ježíšových pocitů (verš 33 „v Duchu se rozhorlil a vzrušen

řekl“ a ve verši 35 „Ježíšovi vstoupily do očí slzy“) — Ježíš jedná jako vtělený Bůh a zároveň jeho božství vstupuje do lidského utrpení, Ježíš je Spasitel, který pláče, když my pláčeme a cítí to, co my cítíme

Čtyři dny v hrobě — tato doba uplynula od Lazarova úmrtí, protože pohřeb bylo zvykem konat v den úmrtí, tento časový údaj se ve vyprávění objeví 2x, má dvojí význam a) příležitost k pomoci už uplynula, Lazarovu smrt bylo možné odvrátit, ale teď už je pozdě a b) Lazarovo vzkříšení není vzkříšení „třetího dne“, není stejné kvality jako Ježíšovo vzkříšení.

Hrob je popsán jako jeskyně uzavřená kamenem, podobá se Ježíšovu hrobu.

Tři Ježíšovy příkazy u hrobu — „Zvedněte ten kámen“, „Lazare, pojď ven!“ a „Rozvažte ho a nechte odejít!“ — zdůrazněna moc Ježíšova slova.

Ježíšova modlitba před vzkříšením Lazara — jediné místo v evangeliích, kdy se Ježíš před zázračným činem modlí, ale byla to modlitba „kvůli zástupu“ — zjevovatelská.

Úskalí

Několikrát se připomíná, že Ježíš Lazara i jeho sestry miloval, o to víc nás překvapí, že dva dny otálel s pomocí — působí to dost cynicky, ale Ježíš jakoby „režíruje“ a připravuje zázrak vzkříšení, aby ostatní uvěřili. Všichni zúčastnění se shodují na tom, že Lazar býval mohl být uzdraven, kdyby Ježíš přišel dřív, kdyby neotálel, prostě pomoc přišla pozdě. Ale čtenář ví, že to zdržení bylo záměrné, protože Ježíš přináší pomoc jinak, než ji všichni ostatní očekávali. Pán Bůh dělá věci ve svůj čas a nic to nemění na jeho lásce k nám.

Ježíšovy výroky „Ta nemoc není k smrti, ale k slávě Boží, aby Syn Boží byl skrze ni oslaven“ nebo „Lazar umřel. A jsem rád, že jsem tam nebyl, kvůli vám, abyste uvěřili…“ — zní děsivě, nemilosrdně, ale musíme mít na paměti, že v Janově evangeliu je „Ježíšovo oslavení“ vztahováno k jeho ukřižování. Jeho smrt nenese na rozdíl od Marka a Matouše v Janovi rozměr utrpení, bolesti, opuštěnosti, ale oslavy, vyvýšení, vítězství. V Janovi je vzkříšení Lazara bezprostřední příčinou, vedoucí k rozhodnutí židovských představitelů, že je třeba Ježíše zabít a jeho ukřižování nevede ke smrti, ale k oslavení.

Odkazy

Stibbe, Mark W. G.: *John's Gospel.* Routledge, 1994.

Roskovec, Jan: *Janovo evangelium.* Praha: Centrum biblických studií AVČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, v tisku.

Odkazy na starší přípravky, pracovní materiály a další najdete pod textem úlohy.

Pro děti

Předškoláci

V jedné vesnici žili tři sourozenci — sestry Marie a Marta a jejich bratr Lazar. Byli to Ježíšovi přátelé. Ježíš se u nich často zastavoval. Měl je rád.

(Můžete mít obrázek domu nebo dům z lega a v něm tři sourozenci, veselí, spokojení nebo použijte biblické postavičky.)

Jednoho dne Lazar onemocněl, nic mu nepomáhalo a každý den mu bylo hůř a hůř. *(Děti můžete nechat mluvit o tom, co se děje, když jsou nemocné, kdo se o ně stará apod.)* Marie s Martou si vzpomněly na Ježíše, ten by jim určitě mohl pomoci, a tak mu rychle poslaly vzkaz: „Ježíši, ten, kterého máš rád, je moc nemocný. Přijď rychle, pomoz nám. Tvoje Marie a Marta.“

Ježíš nepřišel tak rychle a Lazar mezitím zemřel. Když někdo zemře, lidé jsou smutní, pláčou. Někdy se oblékají se do smutečních černých šatů. Zemřelého musí pohřbít — slavnostně ho oblečou nebo zahalí do zvláštních látek. *(Můžeme postavu Lazara s dětmi důstojně zabalit do šátků nebo obvazů.)* Pak ho uloží do hrobu. Lazarův hrob byla taková jeskyně. Tam ho položili a na vchod přivalili kámen. *(Lazara vložte do hrobu.)* Ježíš však k sourozencům přesto přišel. Marta běžela Ježíšovi naproti, plakala a volala: „Ježíši, kdybys přišel dřív, můj bratr by nezemřel. Ale vím, že i teď když požádáš svého Otce, určitě tě vyslyší. Prosím, udělej to pro nás!“

Ježíš řekl Martě: „Neboj se, tvůj bratr Lazar určitě vstane. Já jsem vzkříšení a život. Já jsem pořád s vámi a mám vás rád. Věříš tomu?“

Marta vykřikla: „Ano, věřím tomu! Věřím, že nám pomůžeš,“ a zavolala také svou sestru. Marie rychle vstala a s pláčem běžela k Ježíšovi.

Když Ježíš viděl, jak pláče a jak všichni okolo pláčou, v duchu byl dojat, zachvěl se a zeptal se: „Kam jste položili mého přítele Lazara?“ A při těch slovech se také rozplakal.

Vzali Ježíše k veliké skále, kde byl hrob, místo dveří měl kámen. Ježíš řekl, ať ten kámen zvednou.

On se zatím pomodlil k Pánu Bohu a pak hodně nahlas zavolal: „Lazare, pojď ven!“ Jeho hlas se nesl ozvěnou. Všichni byli napjatí.

A najednou se v jeskyni cosi pohnulo. To Lazar vstal z mrtvých!

Vyšel pomaličku ven, byl ještě celý zamotaný v látce, do kterého ho zabalili a uložili do hrobu. Všichni na něho s úžasem koukali, taky Marie a Marta nevěřily svým očím.

Ježíš jim řekl: „Rozvažte ho přeci a nechte ho odejít!“ *(Děti mohou „vysvobodit“ ofačovanou postavičku.)*

V tu chvíli všichni pochopili, co se vlastně stalo — Ježíš vrátil Lazara zpátky do života, Lazar mohl jít zase domů ke svým sestrám a ty měly velikou radost. Ježíš má lidi rád a má velkou moc i nad smrtí, proto se nemusíme bát.

Pomůcky: Domeček, postavičky, černou látku, bílá látka nebo obvazy.

Mladší školní děti

„Ježíši, Ježíši, musíš rychle do Betanie. Tvůj přítel Lazar je na tom špatně. Vypadá to, že brzy zemře. Prosím, pojď rychle. Ty mu přece můžeš pomoct,“ volá už zdálky Matouš a sotva popadá dech. Už několik dní je totiž na cestě a konečně našel Ježíše a jeho učedníky a může jim vyřídit smutnou zprávu od Lazarových sester Marie a Marty.

Učedníci jsou v šoku: „Chudák Lazar, náš přítel! Co se mu stalo? Proč je na tom tak zle?“ Matouš vypráví, jak Lazar onemocněl a jak se před pár dny jeho stav zhoršil, Marie a Marta o něho sice vytrvale pečují, ale nepomáhá to a vůbec není jisté, jestli je ještě mezi živými.

Ježíš je zvláštně klidný a najednou řekne: „Ta nemoc není k smrti, ale k slávě Boží.“

Ježíš Martu, její sestru Marii i Lazara velmi miloval, tak proč se nevydá hned na cestu? Proč nespěchá na pomoc Lazarovi? Tomu učedníci nerozumí. Chápou, že ta cesta je nebezpečná, protože jakmile dorazí do Judska, Ježíše budou chtít zatknout a budou se muset schovávat. Ale jak by mohla být Lazarova nemoc k slávě Boží, tomu nerozumí.

Ještě dva dny zůstali na tom místě, kde byli a pak se vydali na cestu za Lazarem. Ježíš věděl, že Lazar zemřel a tak řekl: „Nás přítel Lazar usnul. Ale jdu ho probudit.“ Tak tomuhle učedníci už vůbec nerozuměli — jestli Lazar usnul, tak se přece probudí a uzdraví. Jaký to má celé smysl? Ale Ježíš jim vysvětlil, že milovaný Lazar zemřel a oni budou svědky toho, že smrtí láska k Lazarovi a jeho sestrám nekončí, protože Ježíš má moc i nad smrtí. To bylo nad chápání i představy učedníků. Ale šli s ním, s jejich Ježíšem, kterému občas nerozuměli, ale věřili mu a měli ho rádi.

Když se blížili k Betanii, kde Lazar a jeho sestry bydleli, už zdálky slyšeli nářek a pláč. V Betanii se to hemžilo černými postavami a najednou jedna z nich vystoupila z davu a běžela jim naproti. Ano, byla to Marta. Vrhla se v pláči k Ježíšovi a na uvítanou mu řekla: „Pane, kdybys tady byl s námi, Lazar by nezemřel. Ale možná ještě není pozdě, vždyť i teď když požádáš

svého Otce, určitě tě vyslyší.“ Ježíš Martě řekl: „Marto, neboj se, tvůj bratr vstane.“ Marta už je celá netrpělivá: „No jo, já vím, vstane, až jednou, při vzkříšení v poslední den, to nám říkali v synagoze. Ale já bych chtěla, aby vstal teď.“

Ježíš ji zastavil, podíval se na ni a řekl: „Marto, já jsem přece vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. Nemusíš se bát. Věříš tomu?“‘

A Marta tomu uvěřila. Uvěřila, že v Ježíši k nim přišel Bůh — do jejich radostí i jejich starostí. A tak radostně vykřikla: „Ano, Pane. Já jsem uvěřila, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží a máš moc nás zachránit. Počkej, rychle doběhnu pro Marii.“

Marie byla doma a nebyla tam sama, bylo tam spousta sousedů, kteří ji těšili.

„Marie, Marie, je tady náš Mistr, Ježíš a volá tě, pospěš si.“ Nemusela to Marii říkat dvakrát, Marie rychle vstala a běžela za Ježíšem. Všichni sousedi vstali také a šli za ní, mysleli si, že se jde vyplakat k Lazarovu hrobu.

Když Marie uviděla Ježíše, padla mu k nohám a přivítala ho stejnými slovy jako její sestra: „Pane, kdybys tady byl s námi, Lazar by nezemřel.“ Marie plakala a vzlykala, všichni sousedi, kteří přišli s ní, také plakali. Když je Ježíš viděl, také se dal do pláče. Měl Lazara moc rád, byl to jeho přítel.

„Kam jste Lazara položili?“ zeptal se Ježíš. Vzali ho k hrobu. Byla to jeskyně a na ní ležel kámen a tam uvnitř přítel Lazar.

Ježíš se rozčílil: „Zvedněte ten kámen!“ Marta stála vedle něho a trochu se vyděsila: „Pane, ale vždyť je to už čtvrtý den, Lazarovo tělo už bude v rozkladu.“ Ježíš ji odpověděl: „Neřekl jsem ti, Marto, že uvidíš slávu Boží, budeš-li věřit?“

A tak zvedli kámen. Nikdo nevěděl, co se bude dít. Ježíš to věděl, už několik dní. Věděl, že se zjeví Boží sláva, že Bůh ukáže svoji moc a lásku k člověku. Spolehl se na Boha a pomodlil se.

Pak mocným hlasem zvolal: „Lazare, pojď ven!“ Jeho slova nesla ozvěna a všichni stáli nehnutě a čekali, co se stane.

Bylo to jak při stvoření světa. Bůh řekl: „Buď světlo!“ a bylo světlo.

Ježíš řekl: „Lazare, pojď ven!“ a Lazar vyšel ven.

Spíš se vybelhal z hrobu, protože byl ještě celý zamotaný do pláten, kterými jeho mrtvé tělo obvázali. Všichni stáli a koukali, nikdo se ani nehnul.

V tom jim Ježíš řekl: „Rozvažte ho přece a nechte jít.“

A Lazar šel, mohl se vrátit domů, ke svým nejmilejším. Lazar byl vzkříšen. Ukázala se sláva Boží. To bylo největší znamení, které Ježíš udělal a tohle znamení, jeho velká láska k Lazarovi a jeho sestrám, ho bude stát život, protože velekněží už se na něho domlouvají. Ale potom Bůh vzkřísí Ježíše třetího dne a věříme, že jednou vzkřísí i nás.

Starší školní děti

Téma smrt/truchlení/sdílení

Najděte v příběhu, jak Ježíš opisuje Lazarovu smrt — verš 11 „Náš přítel Lazar usnul. Ale jdu ho probudit.“

Jak jinak se opisuje v českém jazyce, když někdo zemře — odešel, zesnul, usnul, skonal, opustil nás, navždy odešel, už je na pravdě Boží, existují i trochu cynické opisy „je pod drnem“ apod.

Proč myslíte, že se smrt často opisuje jinými slovy? — strach ze smrti, smutek, bolest, vyhýbání těžkým tématům, pravdě, snaha odlehčit těžkou situaci aj.

Jaké jsou reakce na smrt v příběhu o vzkříšení Lazara? — odmítání, smutek, rezignace, pláč, výčitky, hněv, soucit s pozůstalými aj.

Co můžeme udělat, když někomu z našich kamarádů/spolužáků někdo zemře? Zkuste vymyslet, co byste udělali, jak reagovali a co třeba i řekli nebo napsali? Děti mohou napsat kondolenci Marii a Martě nebo můžete mluvit o smutku, a proč je důležité druhého ve smutku neopustit a být s ním i v takové chvíli, i když to je pro nás třeba těžké, nepříjemné a nevíme, co máme říct.

Téma vzkříšení Lazarovo a Ježíšovo

Napište téma „vzkříšení“ na tabuli nebo na velký papír a dejte dětem za úkol toto slovo opsat jinými slovy (např. nový život, zmrtvýchvstání, vrátit se do života aj.) nebo napsat s čím / s kým mají vzkříšení spojené (ráno, světlo, záchrana, třetí den, Ježíš, andělé, údiv, strach aj.)

Ježíš vzkřísil Lazara a Ježíš sám byl vzkříšen. Jaká je mezi těmito příběhy podobnost a jaké jsou rozdíly? Děti mají za úkol si přečíst příběh o vzkříšení Lazara a příběh o vzkříšení Ježíše (zůstaňte v Janově evangeliu, děti mohou číst Jan 19,38–42 a Jan 20,1–18) a napsat do jednoho sloupku, bubliny podobnosti a do druhého sloupku nebo bubliny rozdíly.

Podobnosti z textu: Truchlící ženy (u Lazara Marie a Marta, u Ježíše Marie Magdalská a další ženy), uložení do hrobu ve skále (u Lazara — jeskyně a na ní ležel kámen, u Ježíše — zahrada a v ní nový hrob, zavalen kamenem), plátna a rouška na obličej (u Lazara — měl plátnem

svázány ruce i nohy a tvář zahalenou šátkem, u Ježíše — v hrobě ležely lněná plátna a šátek, kterým ovázali Ježíšovu hlavu).

Rozdíly: Ježíš byl vzkříšen třetího dne × Lazar byl vzkříšen až čtvrtého dne; Ježíš byl vzkříšen a už nezemře, překonal smrt a kraluje v nebi se svým Otcem × Lazar opět zemře; Lazara vzkřísil Ježíš × Ježíše vzkřísil Bůh. V příběhu Ježíšova vzkříšení vystupují andělé × v příběhu Lazarova vzkříšení vystupují lidé/zástupy/ truchlící. Důkazem Ježíšova vzkříšení je prázdný hrob × důkazem Lazarova vzkříšení je Lazar vycházející z hrobu.

Pomůcky: Tabule, velký papír, tužka, bible.

Přesah

Čapek, Karel: *Kniha apokryfů*

Liturgie

Písně

Buď tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal (EZ 346); *Kristus je má síla* (SV 166); *Vzácný hosti, přijď* (SV 57)

Biblický text k zapamatování

Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít. (J 11,25)

Rituál

Na plakátu společně hledejte obrázek, který symbolizuje dnešní vyprávění.

Zapalte svíčku jako znamení světla, chyťte se kolem dokola za ruce a opakujte či zpívejte refrén „Ty jsi hoden žehnání a chvály, tvoji moc a sílu slavíme. Před tebou se Pane Kriste, Králů králi, dobrovolně skláníme.“ (SV 215, EZ 632)

Na začátku setkání můžete recitovat úvod Janova Prologu (J 1,1): Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh.

Okénko do bohoslužeb

Pláčete někdy? A kdy jste naposledy plakali? Copak se vám přihodilo? Pláčou i dospělí?
A myslíte, že někdy plakal také Ježíš? Plakal, když zemřel jeho kamarád Lazar. Ale u pláče to

neskončilo…

Modlitba

Pane Ježíši Kriste, děkujeme, že na nás myslíš, máš nás rád, zajímáš se o nás a umíš nám pomoct. Děkujeme, že jsi přemohl smrt, abychom z ní nemuseli mít takový strach. Amen.

Kam dále

Najbrt, David: Vzkříšení Lazara (katechetická příprava z cyklu „Církevní rok“)

Vzkříšení Lazara (včetně dvou pracovních listů; z knihy „Rodinná Bible“; deti.v…

Odkaz na píseň

Buď tobě sláva, jenž jsi z mrtvých vstal

Kristus je má síla i spasení

Dům na písku postavený, lampa, která zhasíná

Cílová skupina

Předškolní

Mladší školní

Starší školní

Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami IV (s apoštoly, s Janem a celou církví)

Biblický odkaz (kat)

Jan 11,1–47